NOVELA ZÁKONA O PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍCÍCH Z POHLEDU RODIČŮ

AMENDMENT TO THE ACT ON PEDAGOGICAL STAFF FROM THE PERSPECTIVE OF PARENTS

Beata Horníčková[1]

[1] Ústav školní pedagogiky, Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Zlín

Abstrakt

Navrhovaná novela zákona o pedagogických pracovnících usiluje kromě dalších několika změn o snížení kvalifikačních požadavků na učitele základních a středních škol. Otevření učitelské profese je odborníky vnímáno jako možné ohrožení její prestiže a snížení kvality výuky. Záměrem příspěvku je prezentovat postoje rodičů na tuto problematiku a osvětlit tak vnímání navrhované novely skrze perspektivu dalších aktérů vzdělávání.

Klíčová slova: *novela zákona, učitelská profese, kvalifikace, rodiče*

Abstract

The proposed amendment to the Act on Pedagogical Staff strives, among other things, to reduce the qualification requirements for primary and secondary school teachers. The opening of the teaching profession is perceived by experts as a possible threat to its prestige and a reduction in the quality of teaching. The aim of the paper is to present the attitudes of parents to this issue and thus shed light on the perception of the proposed amendment through the perspective of other actors in education.

Keywords: *amendment to the Act, teaching profession, qualification, parents*

1 Úvod

V poslední době silně rezonuje pedagogickou veřejností téma novely zákona o pedagogických pracovnících, která v době tvorby tohoto příspěvku prošla třetím kolem čtení a dne 22. 2. 2021 byla doručena senátu. Tato novela rozdělila pedagogickou komunitu na dva tábory. Obsahem novely je několik změn

týkajících se vzdělávání asistentů pedagogů či dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Nejvíce však zvedly vlnu nevole navržená ustanovení související s otevřením učitelské profese i lidem bez pedagogické kvalifikace. Následující výzkum zjišťoval, jak je tato změna vnímána rodičovskou veřejností.

2 Teorie

Dle vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (2019) je hlavním cílem navrhované právní úpravy vyjít vstříc praktickým potřebám ředitelů škol, jak v souvislosti s rozšíření pravomoci uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele za splněný, tak i zlepšení pomínek pro zapojení odborníků z praxe ve středním odborném vzdělávání. Otevření učitelské profese má za úkol řešit i stárnutí učitelských sborů, které vede k nedostatku učitelů. Z odborné pedagogické komunity se zde však objevují obavy, že tato novela je pouze záplatou na nedostatek kvalifikovaných učitelů a z dlouhodobého hlediska hrozí degradace učitelské profese (Spilková, 2021). Snížení kvalifikačních požadavků je dalším krokem k vnímání učitelské profese jako *semiprofese*. Učitelská profese vyžaduje přítomnost vědomého vlastního přístupu k učitelství, který je budován mimo jiné studiem, které ale „noví učitelé" neabsolvovali.

3 Metodologie výzkumu

Pro účely výzkumu byl zvolen kvantitativní design, který umožňuje zjišťovat postoje více respondentů najednou v poměrně krátkém časovém horizontu. Výzkumnou metodou byl dotazník, který obsahoval 18 otázek (Likertových škál) zjišťující postoje rodičů dětí, žáků a studentů škol k novele zákona o pedagogických pracovnících. Položky dotazníku byly konstruovány na základě argumentů v dostupné literatuře k otevření učitelské profese. Respondenti tak vyjadřovali míru souhlasu s uvedenými argumenty. Dotazník byl distribuován respondentům prostřednitcvím online platformy Výzkumný vzorek byl dostupný. Výzkumu se účastnilo cekem 76 rodičů s věkovým průměrem 32 let, z toho bylo 89,2 % žen a 10,8 % mužů. Nejčastěji rodiče disponovali VŠ vzděláním (67,6 %). Děti rodičů navštěvovaly nejvíce ZŠ (45,9 %).

4 Výsledky

Zjištění poukazují na signifikantní míru souhlasu s otevřením učitelské profese i lidem bez pedagogické kvalifikace. Rodiče nevnímají toto otevření jako důvod ke snížení kvality výuky nebo dokonce celé školy. Prestiž učitelské profese, která je právě s odstraněním kvalifikačních požadavků velmi často skloňována, zůstane z pohledu rodičů nedotčena. Rodiči je před vzděláním upřednostňován aspekt praxe s dětmi. Definice dobrého učitele tak není podmíněna jeho kvalifikací. Problémem se rodičům jeví vnímání nekvalifikovaných učitelů učiteli kvalifikovanými. Naopak nekvalifikovanost dle jejich názoru nebude mít vliv na respekt u žáků. Otázka respektu byla položena i směrem k samotným rodičům, avšak nabízí sporná zjištění. Nekvalifikovanost učitele neshledávají rodiče jako důvod k nižšímu platovému ohodnocení. Další zjištění poukazovala na chápání přijetí nekvalifikovaných učitelů jako pomoc školám. Rodiče vnímají pedagogické vzdělání pro budoucí učitele jako nepostradatelné.

5 Závěry a diskuse

Z výsledků výzkumu je patrné, že rodiče vyjadřují souhlas s argumenty přijetí nekvalifikovaných učitelů jako pomoc školám při nedostatků pedagogických pracovníků. Kvalifikační uvolnění je chápáno jako dobrým krokem ve směru obohacení výuky o reálnou praxi pro určitý předmět. Dle MŠMT (2019) je kritický nedostatek zejména v určitých aprobacích a specializacích. Jako problém je označena nedostupnost vhodných kandidátů na trhu práce. Převážně ve specializacích či cizím jazyce se jeví otevření učitelské profese lidem bez pedagogické kvalifikace, avšak s bohatou praxí jako schůdným východiskem. Rodiče ale zároveň většinově označili pedagogické vzdělání pro budoucí učitele jako nepostradatelné. Lze tedy předpokládat, že přijetí nekvalifikovaných učitelů vnímají jako dočasné řešení a spoléhají na doplnění pedagogického vzdělání do 3 let (dle zákona). Kladný vztah k dětem a bohatá praxe jsou pouze předpoklady ke vstupu do učitelské profese. Výsledky vzhledem k počtu respondentů nelze zobecnit.

Poděkování

Příspěvek vznikl s podporou projektu IGA/FHS/2020/002 Postoje rodičů k předškolnímu vzdělávání v podmínkách České a Slovenské republiky řešeném na FHS UTB ve Zlíně.

6 Literatura

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2019). Ministerstvo zjišťovalo stav učitelů v regionálním školství. Dostupné z: https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/ministerstvo-zjistovalo-stav-ucitelu-vregionalnim-skolstvi

Poslanecká sněmovna (2021). Schválený text tisku 503 Novela z. o pedagogických pracovnících. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. Dostupné z: https://public.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8 & CT=503 & CT1=0

Spilková, V. (2021). Novela zákona o pedagogických pracovnících – dopis poslancům. *Řízení školy online.* Dostupné z: https://www.rizeniskoly.cz/cz/aktuality/novelazakona-o-pedagogickych-pracovnicich-dopis-poslancum.a-7339.html